

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 12 р. ав.
на пів року . . . 6 р. ав.
на чверть року . . . 3 р. ав.
на місяць . . . 1 р. ав.

За границею:

на цілий рік . . . 20 рублів
або 40 франків
на пів року . . . 10 рублів
або 20 франків
Поодинокі числа по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — 3 Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові щодня крім неділь і руских свят з год. 6-їй пополудни.

Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 9 ул. Коперніка. — Експедиція місцева в Агенції Лондонского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациі неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

Греко-католицка Церква на Угорщині.

Справа переімени славянської св. Літургії на угорську мимо рішучої заборони Римської Столиці не тільки що не зійшла з дневного порядку, але противно прибирає що раз сильніший рух. По різних стараннях у Відні і в Римі, по приєднаню навіть єпископів гр.-католицких для змадьяризована славянського обряду, завязано тепер «краєвий комітет греко-католиків Мадяр, для правильного введеня мадярського язика в Богослуженє греко-кат. Церкви і для з'єднення календарів».

Комітет сей поставив собі слідуочу програму: 1) Щоби мадярський язик введено правно в Богослуженє гр. кат. Церкви; 2) до осягнення сеї цілі комітет має постарати ся о повновласть від всіх греко-католиків Мадяр, а доки се не наступить, буде ділати на основі повновласти гайдугорского комітату; 3) місцем перебуваня комітету в Будапешт; 4) комітет числить на підмогу гр. кат. єпископів і латинської єрархії; 5) комітет торжественно заявляє, що не наміряє нарушувати права руских і румунських гр. католиків, (вже добре нарушені а передовсім рускі, — Ред.); 6) числить на прихильність горожан і праси; 7) приймає в свою програму з'єдненє календаря; 8) комітет в почую справедлиности свого діла обіцяє передприняти всі законні міри для осягнення своєї цілі, котра, сли не буде осягнена, резульату наслідків єї не бере на себе.

Комітет сей зараз по уконституованю приступив до діла. Предсідатель Евгеній Сабов, член палати панів, жертвував 1.000 зр. на вступні роботи і одержав при-

порученє зладити пропамятне письмо до Єго Святости, Папи римского.

Знаючи мадярський опір і завзятість можна на певно сказати, що гр. кат. Церкві грозить поважна небезпечність. Ми не можемо ніяк числити на се, що комітет заручає ненарушимість прав рускої Церкви, коли доси вже ті права навіть без дозволу нарушені і то навіть там, де й на лік нема одного Мадяра гр.-католика.

Про справи гр. кат. Церкви на Угорщині писали ми вже нераз в «Руслані» основно подаючи і способи, як би належало положити кінець мадярскому шовінізму. Ту справу порушував і п. Барвіньский в делегаціях, чим не мало прогнівали ся були Мадяри. Та дарма зважати на гнів Мадяр, сли від щасливого порішення справи гр. кат. Церкви зависить судьба не 100.000 змадьяризованих душ, але справа католицизму на цілім Сході, як се ми докладно доказали в ч. 105 нашої часописи.

Для 100.000 змадьяризованих Славян, і то не так давно, — мали би пасти жертвою мільони Сходу, мали би бути зломані услівя св. Унії східного обряду? Ні, сего може жадати тільки безграничний шовінізм національний Мадяр, — се може бути заповідис тільки таких людей, котрі Церкву хотіли би мати лиш політичним орудєм!

Змадьярченє тих сто тисяч душ не наступило ні так давно, ані до тої степені, щоби они вже зовсім не розуміли свого язика руского, сербского, румунського або словацкого, щоби проте було потреба зміни язика св. Літургії. Таж ще днесь в найголовнішій гнізді мадьярченя рускої народности, в околици Нір-Лугош, Пеніслек і иньших находять ся не то поодинокі личности, але цілі села, котрі не тільки

добре розуміють але й инакше між собою не говорять, як тільки по руски. Такий стан річи мусить бути і по иньших місцевостях, але се не перешкаджає кричати мадяронам і грозити протестантизмом, сли не одержать мадярської Літургії.

Насильне мадьяризованє Русинів розпочало ся не скорше як в 60 роках і то на жаль не самими Мадярами, а таки Русинами — сьвященниками. Першим піонером мадярским був руско-католицкий приходник бесерменський Ігнатій Рошкович. Сей то отець перевів деякі молитви, тропарі і стихирі з октоїха, трєфольогіона і тріодів на мадярський язик і розпочав на тім язичі служити в Церкві. За сим сьмільчаком пішли і иньші мадярони і не довго треба було чекати, щоби почути в греко-католицких храмах навіть св. Літургію на мадярским язичі. Наколи зроблено так щасливий початок, наколи хоть неправно але фактично практиковано мадярскі Богослуженя, тоді постарали ся наші люди мадярони о яку таку форму і повагу для свого діла. Люди ті зложили з поміж себе комітет з 9 членів — сьвященників з Мункачівської і Пряшівської єпархії під проводом дорогского викарія Івана Даниловича. Комітет сей перевів славянську Літургію і требник на мадярський язик і від того часу мадярскє Богослуженє ширило ся всюди, де тільки станув душпастирем мадярон без огляду на се, чи народ знав бодай трохи по мадярски. Так, як в Церкві, поступали мадярони і в школі і в зносінах з народом.

Против такого самовільного поступованя народ непросьвічений не протестував, бо не розумів справи. Літами правлено св. Літургію на мадярским язичі а римскі власти не знали про справу нічого, доки

Пожежа Роми.

Зі споминів поліційного урядника — Йосифа Ерлера.

Не легке було завданє — опанувати пожежу. Огонь вибух в однім чиншовім домі густо залюдненого передмістя М. і розмітав ся з такою силою довкола, що в найкоротшій часі три домостояли цілі в полумінях. Тільки завдяки тишині воздуха та бистрій і вмільій помочи нашої знаменитої городської сторожі пожарної запобігло ся ще більшому нещастю. Най-би пожар замість в годинах вечірних вибух в шівнійшу пору ночі, то певно було-б zagrożене жите не одного з жильців. А так — усі рапорти, які я доси отримав що до безпечности чиншівних родин, звучали слава Богу спокійно. Коли всі потрібні поліційні зарядженя були на місци пожару видані, я міг взяти ся до розслідів про причину повстаня огня. Я вийшов з інспектором ревіру на сходи дому ч. 34, в котрого третім поверсі після загально однесзвучних вістий мусів вибухнути огонь. Не без труда і небезпечности удало єя нам перейти в гору трое сходів, по облитих водою камінних степенях, посеред курячих ся і ще тліючих бальків. На третім поверсі ми найшли все спалене. Здавало ся, найбільше лютував огонь в великім, по части шклянним дахом склепленім просторі. Остали одні зчорнілі від диму стіни, на котрих висіло звугленє шматє; вся остальна обстановка знищена цілком.

Щоби о тім перекопатись, не треба було цілком послугуватись охоронними ліхтарками, які ми взяли з собою; простір осьвічував доволі блиск полумя, який падав від горючого сусідного дому.

Неждано інспектор скрикнув:

— Спалений череп, пане комісарю; видко не обійшло ся без нещастя.

В ту-ж мить я вже був коло інспектора, що стояв нагнувши ся над купою спалених предметів.

— Кієтак? — запитав я з острахом.

— Хвалити Бога, ні, я помилив ся. Тут дійсно голова, але деревяна.

— Голова деревяна?

— Так; ось гляньте самі, полумя дивним дивом доволі пощадило єї.

Інспектор казав правду. Се була, дійсно, вже по части звуглена, але як можна було заважати, добре вистругана деревяна голова, котру він мені подав.

— Хто мешкав у сїм просторі? — питав я.

— Се було ателіє маляря Вертера.

— А, так розумію. Голова ся належала без сумніву до модельової кукли. Тут лежать ще деякі останки єї членів.

— Так — так, зовсім певно, але чи не чуєте дивного запаху, що йде від неї, так як би запах смоли або дегтю.

— Так, як-раз і я те почув. Се будь-що-будь дивне.

— Се знати цілком виразно, що з сего міс-

ця ширив ся огонь. Пане комісарє, хто знає, чи тут не маємо діла з підпалом.

— В ателіє маляря Вертера? Здаєть ся, годі в те вірити.

— Принайменше тяжко зрозуміти, але докази підозрїня промовляють за тим рішучо.

Я знав інспектора ревіру як розважного й досьвідного урядника поліційного, котрий певно не дав би збити ся з пантелику зверхними позорами. Догадку висказану ним годі було відкинути собі оттак без розбору.

— Якої-ж слави вживає тут маляр Вертер?

— Доволі доброї. В своїм часі він як маляр тішив ся небудь якою славою, але від часу, як єму вмерла тому три роки молода жінка, єго штука почала бистро падати. Він мусів своє ателіє в місті замкнути і перепровадив ся на передмістє. В послідних часах він з двома діточками проживав те все, що заробив, зате часто пив більше, ніж був повинен.

— А чи находив ся при вибуху огня дома?

— Як запевняють сьвідки, він був перший, що опустив горючий дим. Він випав з обоїма дїтьми, не журячись на далі долею своїх рчий. Від того часу єго не виділи більше.

— Дійсно, дивна річ. Велїть своїм людям того чоловіка вишукати і привести перед мене. — — —

Коли я дві години опісля сидів у бюрі занятій писанєм осьвіду про огонь, приведено перед мене маляря Вертера. Єго найшли на сто-рожницї поза передмістєм, як сидів з обома

не відправлено Служби Божої в Пешті на малярським язичі в часі послідної угорської вистави.

Наступила заборона, та повага Риму не для Мадяр. Вислано депутацію в Відень і Рим і лякано протестантизмом, бо нарід не розуміє славянського язика. Що сей аргумент є неправдивий, може служити се доказом, що по селах, де вже правлено малярське Богослуженя, нарід мовить свої славянські молитви і спішить до Церкви з славянськими молитвословами. Се діє ся навіть там, де нарід розуміє і говорить по малярски. А ми наочно пересвідчили ся, що діти, хоть їх навчено в школі малярської молитви і хоть ліпше розуміють малярську молитву від церковно-славянської, то вдома і Церкві молять ся по церковно-славянськи і гріхом уважають инакше молити ся. Де-ж супротив того може бути бесіда о протестантизмі? Ся би незрозумілість язика Богослужень мала бути причиною переходу на протестантизм, то в першій лінії повинні були зробити се Мадяри латинського обряду, котрі певно нічого не розуміють з своїх Богослужень. Дячого-ж не де иньде, тільки в греко-католицькій Церкві треба змінити язик? Слушно! Дійсно що треба змінити язик в греко-католицькій Церкві, тільки не в Богослуженях, але в серцах душпастирів. Най хто навчить нинішних маляронів рідної бесіди повірених їх опіці душ, тоді не буде потреби малярського язика.

Най отці духовні голосять проповіді до народу в чисто народнім язичі сербським, румунським, словацьким та руським, най там катехизують, най постараять ся о подібний перевід пісень церковних, най в тім язичі заведуть додаткові Богослуженя і т. п., тоді побачать, чи треба буде обавляти ся протестантизму. Так дієсь оно в латинських церквах і народ не думає о протестантизмі. Місто основувати комітети за розршенем малярського язика, довжні станути комітети, котрі заняли би ся справою додаткових Богослужень і наук духовних в народнім язичі. Але сего так довго годі буде сподівати ся по змаляризованім гр. кат. свьященстві і по такій гр. кат. інтелігенції, доки буде найменша надія на змаляризоване гр. кат. Церкви. Тож кому лежить на серци справа не тільки славянського обряду, але чия душа хоче колись бачити міліони Сходу на нідрі католицької Церкви, сей не повинен чекати і одної хвилі, але постарати ся в Римі о науку раз на завсїгди, що Церков католицька не сотворена для цілий жидівско-

нужденно одітими дітьми на камені і звідти придивляв ся спокійно лячному видовищу пожежі. Він був ще в замазанім фарбами кабаті і без кацелюха, так немов що-лише відірвав ся від роботи. Не виявляв ні крихти перераженя з того, що его привели перед уряд.

— Ви бажаєте зі мною розмовитись, пане комісарє, ось і я є. Поліцію інтересує те, як повстав у мене пожар? Об тім можу вам дати докладну відомість. Тільки прошу вас, позовольте моім дітям сісти. Біднятка на смерть утомлені і з безсонниці ледви годні триматись на ногах.

Той чоловік думав перше всегò о дітях! Се не схибало, зробити на мині, котрий сам був сімянином, добре вражине. З розжаленем вказав я обом діточкам, хлопчикова і дівчинці пятишестилітній, шкіряну софу, що служила мені самому при нічних інспекциях за постіль, а відтак попросив і маляря, аби сів.

Вертер сів легко склонившись.

— Ми ще ніколи не стрічались, пане комісарє. Оно зрозуміле. На те, щоб ви мене могли знати в часі мого паствя, я мешкав надто коротко в нашім місті, а ще ліпше те, що ви не мали нагоди пізнати мене в часі могогò недостатку. Але тепер недостаток минув, моя колішня слава засяє новим блиском, сеї ночи зірниця моя зійшла знов.

(Конець буде.)

малярсько-ліберального шовінізму. Тут отвиряє ся найкрасше діло для всіх трех наших Ординариятів. І сподіємо ся, що їх рішучий голос в тій справі не став би голосом вопіючого на пустини. Тільки сьміло до діла — а Господь доброму ділу поблагословить!

Лихва і кредит селяньський.

(Реферат д-ра Леоп. Каро на кат. вічі.)

(Дальше.)

4. Поняте лихви.

«Всяке вимовлене собі маєткові користі або годженя при кредитових интересах, в разі, коли невідповідність взаїмного годженя доходить до того ступеня, що користь, яку собі віритель вимовив у довжника, перевисшає так далеко користь, яку довжник в своїм заводі може осягнути з годженя вірителя, що додержане умови мусить довести або причинити ся до маєткової руйни — є лихвою».

В наслідок так розширеного понятия лихви підпали би під кару всякі висше начертані интереси, як віддаване в застав ґрунтів, продаж на літа, продаж з застереженем відкупна, купно збіжа на пни, застави, подаване худоби на літоване і т. д. Закон такий проти лихви обіймає би і продаж всяких предметів на рати (з визиском), як і закон проєктований послом ґр. Пінінським о лихварській торговлі ґрунтами емігрантів бразилійських. Затє такий закон проти лихви не дотикає би интересів за готівку. Умова за готівку не вяже постійно контрагента і дятого є менше небезпечною від умови кредитової. Хто може купити за готівку, той буде на певно економічно сильніший, отже і рідше дасть себе визискати. Впрочім від поняте лихви не дасть ся відділити поняте довжника і вірителя. Бо чейже і при интересах за готівку лучає ся визиск. Емігруючий до Америки селянин находит ся також в примусовім положеню, продає ґрунт і інвентар, купує прибори до дороги, а при сих интересах за готівку, іменно при интересах першого рода, купець має нагоду визискати свою жертву, навіть без виразного доканя обманьства. За пятиморговий ґрунт дасть селянинови, приміром, 150 зр. і сю квоту виплатити шифскартою, або переймає за безцін непевний довг або процес, що фактично для хлопа дуже користно представляє ся; за штуку худоби доплатить приміром 5 зр., а селянин бере, бо корабель, котрим має відплисти, виїзджає лише два рази в місяць з Гамбурґа або Генуї, отже час їхати, як не хоче на чужині ждати 14 днів на другий корабель. Бере проте селянин, що єму дають, щоби чим скорше відїхати, дістати ся до бразилійського раю і сполучитись там з архикн. Рудольфом, що живе і панує доси в Бразилії.

В такім діланю купця нема бесіди о відповідности годженя. Противно. Таке годжене селянина переходить его сили, а причиняє ся до его руйни маєткової. Продавши ґрунт за безцін враз з інвентарем, селянин приїздить на місце без всяких засобів і попадає в неволю, де працює лише на те, щоби удержати ся при житю.

В новім еміґраційнім законі грозить ся карою тим, що наклонюють до еміґрації. Але не достає там карних постанов для сих, що з неї користають, загарбуючи маєток емігранта. Треба би проте підтягнути і сей каридостойний визиск, хоч він відбував би ся за готівку, під поняте лихви.

Дальше буде.

Голоси угорської праси про угоду.

З угодовою провізорією мабуть не пійде легко Австрії, як се показує ся з голосів угорської праси. Навіть півурядовий дневник Nemzet умістив много значучий артикул, в котрім настійчиво домагає ся полагожденя не провізорії, але угоди і впевняє, що Угорщина не згодить ся на угоду заключену на основі § 14. Угорщина не чує для теперішних відносин австрійських, пише Nemzet, ані симпатії, ані антипатії, признаємо тільки, що внутрішні відносини в Австрії мусять в певній мірі вплинути на дальший розвій наших відносин. Приглядаємо ся однак спокійно тамошному розвоєви, а радше тамошному заколотови. Міністер Берн-

райтер мав слушність, коли говорив: «Угорщина чекає на Австрию». Инакше не може бути, бо правительство має добру волю заключити угоду і рівну готовість в тім напрямі має парламентарна більшість. Угорщина не згодить ся однак на односторонне полагожене угоди, ані не прийме на себе ніякого навіть морального зобовязаня. Дятого мусимо чекати і пересвідчити ся, чи Австрия буде в силі заключити угоду в конституційній дорозі. Очікуємо тепер від ґр. Туна того, чого надїялисьмо ся по его попередниках. Злим се знаком уважаємо, що ще не переступив самого початку справи, і що окружений є недовірєм і насьмішкою, навіть своїх сторонників. Ще знаменнійшим є висказ австрійського міністра торговлі: «Австрия чекає на себе саму». Добре, але чому нічого не робить? Австрійське правительство буде правдоподібно пробувати полагодити угоду в сей сам спосіб; в який хоче покінчити язиковий спір, — чотирнацятим параграфом. Ся би так мало бути, тоді будемо мусіли заняти становиско, яке нам всказують наші закони і наші интереси. Ані час, ані відносини не кажуть нам мати надї, що угода буде заключена в сім році.

З огляду на се ані Австрия, ані заграниця не може нам вмінати в зло, що приготовляємо все, чого потреба до установленя самостійної території цлової. Цлова анкета не була провокацією, бо Угорщина повернула би сейчас до угоди, сля тільки прийме єї Австрия в відповідній формі. Те, що діяло ся у нас доси, не було тактикою, але конечністю. Сля проте Австрия хоче зрезигнувати з конституційних форм, то най се зробить скоро, бо пньші спільні справи, як консумційний податок і регуляція валюти домагають ся скорого полагожденя. Заявляємо, кінчить Nemzet, що Австрия не повинна дозволити довго на себе чекати, бо Угорщина не може довше чекати. Те саме, тільки в острійшій тоні, пише орган Комюта Egyertes. Дневник сей робить закиди Австрії, що страшила вже здоровий розум людський і домагає ся, щоби Угорщина перевела у себе повну незалежність господарску не оглядаючись в вічім на Австрию. Pestі Naplo називає заключене нової провізорії угодової іґнорованем санкціонованих законів угорських. Угорське иравительство годячи ся на таке поступоване, взяло би на себе зобовязане, котрого без нарушеня законів годі виконати. Формальною димісією кабінету не вільно вимінати так важної справи. Впрочім треба додати, що всі опозиційні дневники стали заєдно домагати ся незалежности економічної політики. Сля так думають і рішачі круги, а головно соймова більшість, то ледво чи § 14. відіграє тут яку ролю.

Вісти політичні.

Праса обговоривши на всі сторони замкнене ради державної починає тепер давати ради правительству, як оно має вилізти з теперішної ситуації. Narodni Listy подають два способи. Перший проєкт стремить до того, щоби правительсто скликало сойми і перевело в їх нідрі вибори до ради державної, а на 5. курию розписало безпосередні вибори. З так зложеним парламентом повинно правительство розпочати парламентарні наради. Другий проєкт домагає ся впровадження звісної реформи виборчої Таафого з більшим увзглядненем загального права виборчого. Нова рада державна довжна би виробити нову конституцію, або змінити теперішну в сей спосіб, що би на тій новій основі мож було управляти в границях розсудку і людських сил.

«Ruch katolicki» відповідаючи «Słowu polsk-omu» на вчєра нами наведений уступ: «Найтайнійші бажаня наших задофанців народних Czas-ів і duchów katolickich» сповнені: абсолютизм за поясом», — нині вже явно висказує, якого то нового кроку він сподїває, та яка то має бути ревізія конституції. Ось слова Ruchu katolick-ого: «Зголошене замкненя ради державної повитали всі здорово мислячі люди з радостію, бо наближує нас до ціли, іменно до поверненя Ради державної з делеґацій краєвих Соймів, а тим самим означає оно посередне завішене централістично-ліберальної конституції, котру поборювали всі органічні чиники, не затроєні анархічним лібералізмом, поборював передовсім постійно

наш край в ім'я народного інтересу польського. Хвиля, котра виказала цілковите банкротство теперішнього лібералізму, мусіла в автономістах і Поляках викликати спомини засистована централізму Бельєредім в 1865 враз з бажанем, щоби сим разом витривано на дорозі перебудови Австрії в одиноко раціональним напрямі... Одним словом, ми прямуємо до народної автономії, до конституційних свобод, коли ліберали (розумій і *Słowo polskie*) в виключним інтересі Шенерерівської обструкції волять §. 14, волять абсолютизм, волять спорохнявілий централізм.

Мовби у відповідь на ті домагання приносять. *Fremdenblatt* артикул, в котрім звертає увагу дивенників чеських, щоби передчасно не радувалися і не висновували проєктів на повалення конституції і внесення центрального парламенту. Славянські дивенники не сьміють забувати, що їх народи тільки при помочи центрального парламенту дійшли до нинішнього політичного значіння. Чехи не повинні тратити надії, а так само і Німці, що переговори о новий язиковий закон не повели ся.

Правительство скористає з ширшої свободи «против всіх односторонних бажань і пересадних підшептів народних, з якого будь табору». Дятого, — додає *Fremdenblatt* — радість, з якою часть чеської праси (і польської також. Редак.) приняла замкнене ради державної, є нам зовсім обоятною. З натури річи правительство ширшої свободи акції може ужити виключно до заспокоєня конечних потреб державних. Хвиля теперішня проте була би найневідповіднішою для односторонних аспірацій народних. Клопотів держави не вільно висискувати в таких цілях. Гр. Тун не вдоволював інтенцій, в котрих міг доглядіти односторонного напрям народно-німецького, але так само не може слухати накликувань чесько-народних бажань односторонних. Австрійський парламентаризм переходить тяжку кризу, а народи, котрі бажать его безсильність визискати, поповняють тяжкий гріх з шкодою своїх власних прав і інтересів.

З того коментаря ясне, що замкнене ради державної не має на цілі радикального ліку після рецепти *Narodnich Listiv* і подібних їм польських дивенників.

До *Słowa polsk*-ого телеграфують з Відня, що замкнене ради державної є примусовим средством супротив Угорщини, щоби єї склонити до заключення угової провізорії і через те усунути клопоти одної сторони і зискати час і свободу до усунення клопоту і заколоту по другій стороні.

О вчерашній нараді угорського міністерства довідуся *N. fr. Presse*, що не повзято на ній ніякої ухвали в справі угоди. Правительство угорске стоїть на основі, що умову можна заключати тільки з конституційною Австрією. О угодівій провізорії буде можна говорити доперва в вересні, сли тоді покаже ся, що парламент є неспосібний до роботи і сли король зажадає того. Накколи до вересня гр. Тун не додержит даної обітницї, що переведе угоду в парламенті, то після *Pesti Hirlap* наступить криза в австрійськім парламенті.

О уступленю гр. Голуховского появили ся знова вісти в німецькій заграничній прасі. За причину до уступлення подає берлінський *Tageblatt* неповоджене гр. Голуховского в балканських справах і невдоволене із славянсько-клерикальної політики. Гр. Голуховский мав би уступити ще перед 2. грудня с. р. Наслідником став би Шегені, дотеперішній посол в Берліні або гр. Калей.

Подорож короля румуньского не подобає ся берлінській прасі. Берлінський *Tageblatt* н. пр. називає єї «подорожню путника». Оноді приймав короля варшавський ген.-губернатор. Підчас пира в честь короля виголосив кв. Імеретинський тост в честь короля і румуньської армії, котра спільно з російскою здобувала Плевну, а король так само підніс тост в честь російської армії і царя. — Румуньска праса до-

казує, що подорож короля скріпить давну дружбу обох держав.

Судия слідчий Бертілі доручив вчера свої внесеня прокураторови. Що до жалоби Пікарта против полковника *Raty de Clam*, якого рода є ті внесеня не звісно, бо Бертілі здержуєсь від всяких пояснень. Справи Пікарта і Естергазого не стоять з собою в ніякій звязи і будуть трактовані осібно. Сенатора Шейрер-Кестнера покликано з Швайцарії до Бельфорту, де буде переслуханий в справі Пікарта і Естергазого.

Професора Штапфера за звісну бесіду на похороні *Sonata* укарано 6 місячним арештом і 6 місячним суспендованем з катедри.

В Мадридї вся праса осьвідчає ся за заключенем мира з Америкою і уважає услівя, котрі ми вчера подали в телеграмі з Нью-Йорку, можливими до принята, коби тільки Сполучені Держави не жадали воєнного відшкодованя в грошах і щоби Іспанія одержала верховну власть над Филиппинами. З Лондону доносять, що воєнний роз'єм наступить доперва тоді, коли Іспанія запоручить, що піддасть ся услівям, котрі Сп. Держави означуть підставою до мирних переговорів. Сп. Держави доси рішили ся на два головні услівя: незалежність Куби і відступлене Порторіка, оба однак острови прийме Америка без довгів. Відшкодованя воєнного Сп. Держави зречуть ся, сли Іспанія не присилує своєю упертостію до висланя ескадри до Іспанії і на дальші операції на Антилях.

Последніми днями пробували Американці з Гуаніки посунути ся в напрямі Янео, але понещасливих кількох битвах утративши 700 охотників мусіли завернути до своїх становиск в Гуаніці. В войску Шафтера під Сантхаго хорує 3.770 вояків, з тих 492 на жовту фебру. Міністерство поручило Шафтерови, щоби після спроби вислав військо з Куби на острів Льюн Ісланд під Нью-Йорком.

Н О В И Н К И.

— **Міністерство просвіти** в порозуміню з міністерством скарбу дозволило на відкритє 5-ої класи гімназійальної в Бучачи в році шкільнім 1898/9. — Пята класа буде відкрита в будинку ОО. Василянів, а в жовтні перенесе ся до нового їмаху, котрого будова на жовтень буде готова.

— **Конкурс.** Головний Виділ Руского Товариства педагогічного розписує сим конкурс на твір етично-патріотичного змісту, відповідний для молодїжи в шкільнім віці, під такими вимогами: 1. Праця має представити в легкій і принадній спосіб (пожаданою була би форма белетристична) добу напого народного відродженя за Котляревского, або бодай одну визначнійшу в ній хвилю. 2. Звеличати працю для загального добра яко ідею житя. 3. Обем праці 2 до 3 аркуші тиску (друку). 4. Час до надсиланя праці минає з днем 30. н. ст. вересня 1898. 5. Заллата за принятий твір 30 до 50 корон від аркуша тиску. — Праці підписані псевдонїмами з долученем імен авторів в кувертах, названих тими самими псевдонїмами, належить присылати до Головного Виділу Руского Товариства педагогічного у Львові (Академічна гімназія).

— **Статистика людности на кули земскій.** Француска часопись *Science pour tous* робить такі замїтки до людности на кули земскій. Загальне число людей на землі досягає 1.200.000.000. Число муцїн рївнає ся числові женщин. Люди ті говорять 3064 мовами і ісповідують 1000 релїгій. Що року умирає осіб 35.214.000 або 98.848 денно, 4020 на годину а 67 на мінуту. Пересїчний вік людей не переходить 38 літ. Майже 25% умирає перед кінцем 17 року житя. Із 100 осіб один лише доживає 100 літ, а шість або сїм 60. Число уродин виносить річно 36.792.000, т. є. на день 100.800, на годину 4200, на мінуту 70. Число отже людей на землі поволи, але постійно побільшає ся. Люди жонаті довше живють від нежонатих, працюючі довше від бездїльних, а пересїчний вік людности в осьвічених суспільностях є вищий, ніж у народів з низькою цивілізацією. Число муцїн жонатих і дїтних так відноситься до нежонатих і бездїтних, як 73 : 1000. Уроджені на весну є сильнійші від уроджених в їньшних порах року. Тільки четверта часть муцїн доходить до такого розросту, що може но-

сити оруже і повнити службу війскову. Женщини до літ 50 більше мають виглядів дожити старечого віку ніж муцїни, але повисше 50 літ вигляди переважають на сторону муцїн.

— **Стан засївів** в Галичині після справоздань, надєсланих до *Rolnik*-а до дня 15. липня, є такий. Жниво жита зачало ся в деяких околицях (Ярославщина, Перемишльщина, Радеківщина) вже в перших днях липня, але з причини слоти протягнули ся до другої половини того місяця. Доці вплинули не менше на збір ріпаку. Зі всіх сторін доносять, що незвезений ріпак мокне в сїпках і поростає. Вигляди на добрі збори озимини погіршили ся. Збіжа, що буйнійші, виглягли, будуть дозрівати нерівно, збір буде утруднений, а надто ще доносять з многих околиць о появі ржі на пшениці вже по осьвітненю. Ярини переважно появили ся по доци і виглядають доси добре. Хміль мірний, на низших місцях жовкне. Сїна зібрано з причини зимної весни і червневої посухи менше о 30—50% як попередного року, а наслідком слоти послїдних днів втратило також на якості. Відмінний образ дають справозданя з полудневого Поділя. Доносять приміром з Копичинець: «Жниво жита розпочато дня 14. липня. Сподївають ся богатого намолоту. Пшениця дотримала дуже красно, не вилягла. Ярі збіжа і бульби виглядають по доци задовольно». Подібно із західних гірських околиць, з Кут, пишуть: «Стан засївів представляє ся дуже добре. Доці і бурі градові нас оминали. Дасть Господь, сегорічний збір винагородить минулий рік».

— **Камінь Довбуша.** В чудові, а дикій долині Прута, туй-туй над скалистим берегом ріки, о кількадесть кроків від залїзничого мосту в Ямні, віддаленої о 20 м. від Яремча, спочиває від віків камінний великан, прозваний народом «Скалою Довбуша». Ту бо мав перебувати і на тій скалі пересиджував часто славний в переказах народних опришок Довбуш. Той камінь, їмнующий своєю величиною, є тепер предметом правдивого подиву туристів, звиджуючих ся красну околицю. Зелїзниця державна, шануючи традиції народні, а вкїнци не хотячи псувати гарного вигляду, переложила при будові свого тору трасу о кілька метрів дальше, щоби лише не бути примушеною нищити того каміня. Камінь стоїть о кілька кроків від мосту, що веде впрст до тунелю — і ся обставина має бути зі взглядів стратегїчних причиною его заглади. Осуджено їменно, що камінь той в данім випадку перешкаджав би обороні тунелю і мосту, задля чого війскова власть старає ся вимогти на заряді залїзничім, щоби скалу велів розсадити.

— **Підводий тунель.** Комісія француских і іспаньских технїків працює над пляном полученя Європи з Африкою підводним тунелем. Найвузше місце гїбральтарского проливу є 14 кілометрів широке: море зате глибоке там на 600 метрів. Яко найдогіднійшу точку вибрано на захід від Гїбральтару, де широта проливу виносить 32 кілометрів, а глбуина моря 400 метрів. Довжина тунеля винесе понад 40 кілометрів. Кошти будови обчисляють на 243 мільонів франків, а роботи будуть тревати около 10 літ.

— **Клюб самоубийниць.** Перед кількома роками відкрила поліція в Нью-Йорку клуб самоубийників і розвязала его. Сего року попала на слїді другого такого клубу, але вже самоубийниць. Що такий клуб їстнує, доказували сего правильні випадки тайної смерти, що лучали ся в однім і тїм самім дни кожного місяця. Самоубийство було приписане постановами статута клубового. Женщини, що мали відобрати собі жите з причини сего статута, були молоді і хороші, а ніколи убожество не було причиною самоубийства. Число членів було обмежене і новий член міг бути прийнятий лише тоді, коли відпавав через самоубийство один член. Що дня відбували ся товариські зібраня клубу, а раз на місяць тягнує жереб, що визначував, котра з женщин має відобрати собі жите. Статут постановляв, що кожного місяця одна з членів має сповнити самоубийство. Последне самоубийство лучило ся 15. с. м. рано. Молоденька і красна панночка *Bessie Dunbar* ставши рано заклікала радістно до своєї приятельки, що мешкала з нею разом: «Нарешті нині приходить черга на мене!» і зажила значну дозу карболової кислоти. Приятелька поспїшила сейчас до лікаря, але заким він прибв, самоубийниця вже не жила.

Телеграми.

Відень, 29. липня. Вчера відбуло ся перше засіданє рільничої ради в цілі уконтитування. Присутні були міністри торговлі і рільництва. Міністер Каст заявив в промові, що рада ріль-

Кавчуковий плястер

на нагнітки.

13

Плястер той не посїдає ніяких шкідливих ані драстичних складників і ділає скоро, певно і лагідно, не справляючи ніякого болю.

Цїна пуделка 30 кр.

Жигм. Рукера

під „Срібним Орлом“ у Львові.

Головний склад в аптиці

164 177—?

нича буде попірати рільництво, лісництво, годівлю худоби; буде старати ся о вивіз рільничих плодів на захід, о убезпеченє худоби, засівів від граду о більше визисканє сил природи для цілий господарских. Дальше доказував потребу виданя законів для рільництва і утвореня рільничих товариств; також над справою відновленя трактатів торговельних рільнича рада буде застановляти ся. Аграрні інтереси домагають ся одноцільности цлової господарки з Угорщиною. Відтак говорили поодинокі члени рільничої ради. Засіданє покінчено уконституованєм субкомітетів і відділів.

Відень, 29. липня. Професор Зіс, вибраний президентом академії наук у Відни, а віцепрезидентом проф. Зігель. — Соїм долішно-австрійский не одержав позволеня зійти ся на надзвичайну сесию.

Білград, 29. липня. Скупчина уконституова-

ла ся під дотеперішню президією. Несторович президентом, Райович віцепрезидентом.

Градець, 29. липня. Намістник Гоес в часі побуту в Канале заявив, що крайній час зробити соїм спосібним до праці. Буде се завсіти від словенських послів. Виборці довжні від них того домагати ся.

Прага, 29. липня. Дневники розпустили вісти, що язиковий начерк гр. Туна містить постанову, після котрої в містах посідаючих власний статут урядовий язик автономічних властей буде ріншати о урядовім язичі державних властей. Против тої постанови виділ німецького товариства вислав протест до гр. Туна. Було би се утратою Праги для Німців.

Берлин, 29. липня. Бісмаркови ліше. Стан хвороби незмінений. Князь дістає хвилями болів, хоть не тратить апетиту і охоти до куреня файки.

Петербург, 29. липня. Цар іменував румунського короля Кароля полковником і властителем 18. вологодского полку піхоти, котрий в 1877. році бив ся під Плевною разом з румунськими войсками. Цар витав короля дуже сердечно. Зараз по приїзді до Петергофу відвідав король царицю і великі княгині. Муравев поводив ся дуже щиро з президентом міністрів Стурдзою.

Вешінгтон, 29. липня. Мек Кінлі видав зелізний лист двом іспанським кораблям на вільний переїзд з Кадиксу до Сантхаго і з поворотом. Кораблі ті заберуть іспанських полонників до Іспанії. — Над точками условій мира веде ся в міністерстві пильна робота.

Нью-Йорк, 29. липня. Іспанці стягають войско до Сан-Жуан де Порторіко і скріпляють тамонні форти.

Розклад їзди поїздів зелізничих обовязуючий від 1-го мая 1898.

(Приїзд і відїзд поданий після часу середно-європейского).

Поїзд		до Львова	Поїзд		зі Львова
посп.	особ.		посп.	особ.	
1:50	6:45	з Іцкан (Галацу, Ясс), Сучави	6:00	до Підволочиск, Бродів з головн. двірця	
	7:30	" Зимної води від 1/5 до 11/9 влучно	6:05	" Іцкан (Букарешту, Ясс, Галацу)	
	7:40	" Янова	6:15	" Підволочиск, Бродів з дв. Підзамча	
	7:50	" Тернополя і Бродів на дворець Підзамче,	8:35	" Кракова (Відня, Берліна)	
	7:55	" Сокала і Рави рускої	8:50	" " Варшави	
	8:05	" Лавочного (Пешту) Калуша, Стрия	9:15	" Сколього від 10/7 до 21/8 вл.	
	8:15	" Тернополя і Бродів на дворець головний,	9:25	" Янова	
	9:05	" Кракова від 15/6 до 15/6 влучно	9:35	" Підволочиск, Бродів з дв. головного	
	10:35	" Іцкан, Сучави	2:08	" " з дв. Підзамче	
	10:45	" Ярослава, Любачева	9:55	" Белзця, Рави рускої, Сокала	
	1:01	" Янова	10:55	" Іцкан, Сопова, Бергомету, Сучави	
1:30	—	" Кракова (Відня, Берліна, Вороцлава)	12:05	" Янова від 1/7 до 15/6 тільки в нед. і сьв.	
	1:40	" Сколього, Стрия (Гребенова в. 10/7 до 21/8)	2:15	" Брухович від 1/5 до 11/9 " " "	
1:50	—	" Іцкан (Букарешту, Галацу, Ясс) Сучави	2:40	" Іцкан (Ясс, Букарешту)	
2:15	—	" Підволочиск (Києва, Одесси) на дв. Підз.	2:50	" Кракова (Відня, Берліна)	
2:30	—	" " на дв. гол.	3:00	" Стрия, Сколього тільки від 1/5 до 20/6	
	5:00	" " Козови, Бродів на дв. Підз.	3:11	" Янова	
	5:25	" " на дв. гол.	3:16	" Зимної води тільки від 9/5 до 11/9 вл.	
	5:40	" Іцкан, Сучави	3:26	" Брухович " " " " "	
	5:55	" Сокала, Белзця і Любачева	4:55	" Ярослава, Самбора через Перемишль	
Ніч			Ніч		
5:10	3:04	з Підволочиск, Козови, Грималова на Підз.	4:10	до Кракова (Відня, Берліна, М Ляборч)	
	3:30	" " на дв. головний	5:20	" Лавочного (Мункача, Пешту) Борислава	
	6:10	" Кракова (Відня)	6:20	" Янова від 1/5 до 15/6 тільки в нед. і сьв.	
	7:57	" Янова від 1/5 до 16/6 і від 16/6 до 20/6 щодень	6:30	" Іцкан, Радівців, Кімполонга Сучави	
	8:12	" від 1/6 до 15/6 вл. тільки в неділю і сьвята	6:40	" Кракова (Відня, Берліна, Варшави)	
	8:31	" Брухович тільки від 9/5 до 20/6 і від 19/6 до 11/9	6:55	" Тернополя з двірця головного	
	—	" від 1/7 до 15/6 влучно	7:00	" Лавочного (Мункача, Пешту)	
	8:53	" Янова від 1/6 до 15/6 тільки в будні дни	7:10	" Сокала, Рави рускої	
8:45	9:10	" Кракова (Відня, Берліна, Варшави)	7:15	" Тернополя з двірця Підзамче	
9:39	—	" Підволочиск, Бродів на двор. Підзамче	8:40	" Янова від 1/5 до 20/6 і 16/6 до 20/6 вл.	
9:45	—	" Іцкан (Букарешту, Ясс, Галацу, Сучави)	—	" щодень, від 1/6 до 15/6 в нед. і сьвята	
9:55	—	" Підволочиск, Бродів на дв. головний	10:05	" Іцкан (Ясс, Галацу) Сучави	
	10:30	" Лавочного (Пешту) Хирова, Борислава	11:00	" Підволочиск, Бродів з дв. головного	
	12:15	" Сколього, Калуша, Борислава.	11:27	" " з дв. Підзамче	

ЗАМІТКА: Пера нічка числять ся від 6 години вечером до 5 години 59 минут рано. Час середно-європейский рінжить ся від часу львівського о 16 минут, а іменно: 12 год. часу середно-європейського = 12 год. 26 мин. часу львівського. — Бюро інформаційне ц. к. зел. держ. (Львів, ул. Третього мая, готель Імперьяль) уділяє пояснень в справах зелізничих, продає білети всякого рода і розклади їзди.

Ц. к. упр. гал. акц.

Банк

Гіпотечний

переніс

КОНТОРУ ВИМІНИ

Відділ депозитовий

котрих бюра містили ся до тепер в мезанині власного будинку до льокалю фронтового в партері.

Відділ депозитовий

приймає вклади і виплачує завдатки на рахунок біжучий, приймає до переходу папери вартісні і дає на них завдатки.

Крім того впроваджено подібно як в інституціях заграничних т. зв.

Депозити сховкові (Safe Deposits)

За оплатою 25 до 35 кр. а в річно, депозитар дістає в сталевій касі панцирній сховок до виключного ужитку і під власним ключем, де безпечно і дискретно переховувати може своє майно або важні документи.

Під тим виглядом поробив Банк гіпотечний як найдогодніший зарядженя. Пришисі дотично того рода депозитів одержати можна безплатно у відділі депозитовім.

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ

приймає замовленя і посередничить в закупіві:

Світло церковне

впрост з фабрики Іа по 70 зр., Па по 64 зр. за 100 кіл. лосо фабрика.

Вино

в бочках о 135 літрах, а то Самородне почавши від 70 зр. за бочку лосо місце продукції.

Зі складів висилає: КАВУ по 5 кіл. посылках почт. в ціні по: зр. 9:20, 10:20, 10:70, 11:20, а спеціальність по 12:20 франко ВІНО в 5 кіл. барилках по зр. 3—, 3:70, 4:10, 4:90 франко. — Інші товари по умірених цінах. 75—?

Артист.-літературні Новини

виходять книжками величини 5—7 печатних листів. Зміст: беллетристика і поезія, оригінальна і перекладана. Програма в заголовку: сильніше уважляюване артистичного викінченя навіть найбільш тенденційних творів, — артизм у змісті і формі.

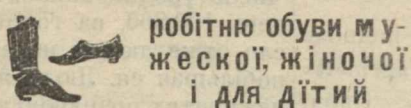
Кн. І. Б. Щурат: >Мої Листи (поезії). — Кн. ІІ. Едгар По: Новелі (в перекладі Ів. Петрушевича).

Ціна книжки з пересилкою: 1 кор.; оздобно оправної 2 кор.

Видавець: М. Заячківский, Львів, улица Зиблиневича, число 34.

Дмитро Затурский

поруцає свою

робітню обуви мужескої, жіночої і для дітти

у Львові, улица Коперника ч. 5.

Виріб тревалий і елегантний. Ціни умірені. Замовленя з провінції залагоджує відвортною почтою.

140 44—140

Молодий здібний помічник

торговельний прийме місце під приступними услівями у Львові або на провінції.

Адрес: ул. Пекарська ч. 53.

Лаврів В.

Вже появиля ся з друку РУСКА КУХАРКА

або

Школа вареня по руски містить 41 знаменитих зуп.

Всі печені, які тільки можливі: Волови, баранячі вепрові і т. д.

Байцованє шинок, робленє знаменитих кишок і ковбас і т. п.

Мучні і яєчні страви

Блини — Пизи і т. п.

Знамениті рускі пироги печені з сиром, капустою і т. п.

Робленє вкусного набілу і т. п.

Ціна 70 кр.

По надісланю переказом 76 кр. висилає франко Друкарня народова Ст. Манецкого і Спілка, Львів. Готель Жоржа.

Новість! Новість!

„Дальновид“ (законно охоронений!)

Той дуже знаменито зладжений дальновид дає 10-кратне побільшенє, яке лучає ся тільки при польових далековидах. Над подив величава дальновидь!! Всюди незмірні успіхи!! Особливо в подорожах і на прогульках і т. и. Одна проба перевисить всякі сжиданя. Ціна удивляючо низка лише 2:75 зр. (франко) в елегантнім етюдї. Висилає за надісланєм готівки, (також марками) або за посліплатою

C. SCHOLZ,

Wien, II, II., Kleine Pfarrgasse 31.

Просимо при замовленях покликати ся на нашу газету.